

แบบรายงานผลการดำเนินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพ
(สำหรับผู้เสนอแผนงาน / โครงการ/กิจกรรม ลงทะเบียนเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงาน)

ชื่อแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม โครงการใช้สมุนไพรในห้องถิน สมุนไพรบำบัดบatha แก้ชาในผู้ป่วยเบาหวานปี๒๕๕๙

(๑) ผลการดำเนินงาน

หลักการและเหตุผล อาการชาเท้า เป็นภาวะแทรกซ้อนอย่างหนึ่งที่พบมากในผู้ป่วยเบาหวาน นอกจากจะสูญเสียการรับรู้ความรู้สึกแล้ว ยังอาจจะนำไปสู่การเกิดแผลที่เท้านกล้ายเป็นแผลเรื้อรัง และมีภาวะติดเชื้อทำให้เสียชีวิตได้ ด้วยเหตุนี้ผู้รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทยศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองลำพูน จึงได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน โดยผสมผสานศาสตร์การแพทย์แผนไทยด้านการนวดและสมุนไพร แข่งเท้ามาบูรณะการปรับใช้ให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน

วิธีดำเนินการ คัดกรองผู้ป่วยเบาหวานและมีอาการชาปลายประสาทเท้า โดยตรวจประเมินและคัดกรองด้วยเครื่องมือ Monofilament ขนาด ๑๐ ๔ จำนวน ๓๐ คน แบ่งเป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้

๑) กลุ่มเท้าทั้ง ๒ ข้าง ไม่รับรู้ความรู้สึก ๑๖ – ๒๐ จุด จำนวน ๒๘ ราย

๒) กลุ่มเท้าทั้ง ๒ ข้างไม่รับรู้ความรู้สึก ๑๑ – ๑๕ จุด จำนวน ๓ ราย

๓) กลุ่มเท้าทั้ง ๒ ข้าง ไม่รับรู้ความรู้สึก ๖ – ๑๐ จุด จำนวน ๘ ราย

๔) กลุ่มเท้าทั้ง ๒ ข้าง ไม่รับรู้ความรู้สึก ๑-๕ จุด จำนวน ๙ ราย

๕) กลุ่มเท้าทั้ง ๒ ข้างรับรู้ความรู้สึกได้ครบ ๒๐ จุด จำนวน ๘ ราย

ซึ่งข้อปฏิบัติและข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม มีขั้นตอนดังนี้ คือ ซักประวัติ วัดความดันโลหิต ชั่งน้ำหนัก ตรวจประเมินเท้า แข่งเท้าด้วยวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ขิงแห้ง เปลือกมังคุด ชะเอมเทศ อย่างละ ๑๐๐ กรัม และเกลือ $\frac{1}{2}$ ถ้วยตวง และน้ำอุ่น อุณหภูมิ ๓๕ – ๓๘ องศา ปริมาณท่วมหลังเท้า แข่งเป็นเวลา ๑๐ – ๑๕ นาที นวดเท้าแก้ชาด้วย ๗ ท่าพื้นฐาน นัดทำกิจกรรม สับปด้าห์ละครั้ง จำนวน ๕ ครั้ง และตรวจเท้าโดยใช้เครื่องมือ Monofilament ขนาด ๑๐ ๔ เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาผลการตรวจก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ ๑ แสดงผลการศึกษาการตรวจเท้าผู้ป่วยเบาหวานด้วยเครื่องมือ Monofilament

ผลการตรวจ	จำนวนผลการตรวจ (เท้าทั้ง ๒ ข้าง ข้างละ ๑๐ จุด)					
	ก่อนเข้าร่วม กิจกรรม (คน)	สับปด้าห์ที่ ๑ (คน)	สับปด้าห์ที่ ๒ (คน)	สับปด้าห์ที่ ๓ (คน)	สับปด้าห์ที่ ๔ (คน)	สับปด้าห์ที่ ๕ (คน)
๑.เท้ารับรู้ความรู้สึกได้ครบ ๒๐ จุด	๕	๑๓	๑๔	๒๓	๒๖	๒๘
๒.เท้าไม่รับรู้ความรู้สึก ๑ – ๕ จุด	๙	๑๑	๑๐	๖	๔	๒
๓.เท้าไม่รับรู้ความรู้สึก ๖ – ๑๐ จุด	๘	๖	๑	๑	๐	๐
๔.เท้าไม่รับรู้ความรู้สึก ๑๑ – ๑๕ จุด	๓	๐	๑	๐	๐	๐
๕.เท้าไม่รับรู้ความรู้สึก ๑๖ – ๒๐ จุด	๒	๐	๐	๐	๐	๐

จากตาราง พบว่าการแซ่เท้าด้วยสมุนไพรและการนวดเท้าแก้ชาในผู้ป่วยเบาหวาน ทำให้อาการชาเท้าลดลง และ เท้าสามารถรับรู้ความรู้สึกได้ดีขึ้น โดยสังเกตได้จาก จำนวนผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการตรวจประเมินเท้าก่อนการ เข้าร่วมกิจกรรม มีจำนวน ๘ รายที่เท้าทั้ง ๒๐ จุด สามารถรับรู้ความรู้สึกได้ แต่มีอีก ๔ รายที่เข้าร่วมกิจกรรมการแซ่เท้า และนวดเท้าแก้ชา ด้วยท่าพื้นฐาน จำนวน ๗ ท่า แล้วจำนวนผู้ป่วยเบาหวาน ที่สามารถรับรู้ความรู้สึกได้ทั้ง ๒๐ จุด มีเพิ่มมากขึ้นเป็น ๒๔ ราย หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๗ หลังเข้าร่วมกิจกรรม

บทวิจารณ์และสรุปผลการศึกษา

ผู้ป่วยเบาหวานทั้ง ๓๐ รายมีอาการชาเท้าเนื่องจากเป็นโรคเบาหวาน มา กว่า ๒ ปี มีอายุอยู่ระหว่าง ๖๑ - ๙๐ ปี เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เข้าร่วมกิจกรรม โดยการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรเป็นเวลา ๑๐-๑๕ นาที และนวดเท้าแก้ชาด้วย ๗ ท่าพื้นฐาน เป็นเวลา ๓๐ นาที นัดทำกิจกรรม สัปดาห์ละครั้ง จำนวน ๕ ครั้ง และ ตรวจเท้าโดยใช้เครื่องมือ Monofilament ขนาด ๑๐ ๗ เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาผลการตรวจก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบผู้ป่วยมีอาการทั่วไปดีขึ้น การรับรู้ความรู้สึกของเท้าดีขึ้น จากมีผู้ป่วยเบาหวานที่สามารถรับรู้ความรู้สึกครบทั้ง ๒๐ จุด จำนวน ๘ รายก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เพิ่มขึ้นเป็น ๒๔ รายในสัปดาห์ที่ ๕ สภาพเท้าดูชุ่มชื้นไม่แห้งแข็ง หนังเท้าอ่อนนุ่มลง แสดงให้เห็น ว่าการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรมีผลต่อการลดอาการชาเท้าในผู้ป่วย เบาหวาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากผลของการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรมีสมุนไพร เป็นส่วนผสม เช่น ชิง ทำให้เพิ่มการไหลเวียนเลือดบริเวณเท้าดี ยิ่งขึ้น น้ำอุ่นช่วยให้ระบบการไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น ส่งผลให้มี การสูบฉีดเลือด แดงไปเลี้ยงส่วนต่างๆของร่างกายได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ใจเพชร กล้าจัน (๒๕๕๓) ได้ศึกษาเรื่อง องค์รวมเทคนิคสุขภาพพึงตนเองแนวเศรษฐกิจ พอเพียงตามหลัก แพทย์ทางเลือกวิถีพุทธ(บุญนิยม) ร่วมกับการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพร พบว่าผู้ป่วยเบาหวานมีระดับความเจ็บปวดลดลงคิดเป็น ๘๘.๐๓ % และทฤษฎีเรื่องการแซ่เท้าเพื่อสุขภาพ หลังจากแซ่เท้าในน้ำอุ่น อุณหภูมิประมาณ ๓๖-๓๘ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๑๐-๑๕ นาที ท้าให้รู้สึกผ่อนคลาย นอนหลับง่าย แก้อาการร้อนปลายเท้าและเพิ่มการ ไหลเวียนโลหิตให้ดีขึ้น การนวดเท้าและการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรมีผลต่อการลดอาการชาเท้า ในผู้ป่วยเบาหวาน ท้าให้เพิ่มการไหลเวียนเลือดบริเวณเท้าดียิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิวิท ทรรศนีย์ทะนงจิต (๒๕๕๕) ได้ศึกษา ผลของการแซ่เท้าด้วยสมุนไพร ในผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาการชาเท้า โรงพยาบาลสามเงา จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยอาการชาเท้า ก่อนแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรเท้ากับ (3.30 ± 1.35) จุด และเมื่อแซ่เท้า ด้วยน้ำสมุนไพรจนครบ ๕ ครั้ง พบว่า ค่าเฉลี่ยของอาการชาเท้าลดลงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ($0.40 \pm 0.73, p < 0.001$) จากการสอบถามความรู้สึกหลัง แซ่เท้าพบว่า มีความรู้สึกดี คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษา ของสุไลمان เยษมูเริง (๒๕๕๗) ผลการศึกษาพบว่า อาการชาเท้าของ ผู้ป่วยเบาหวานหลังการแซ่เท้าด้วยน้ำสมุนไพรลดลงกว่าก่อนการแซ่เท้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน หลังการแซ่เท้าด้วยน้ำอุ่นลดลง กว่าก่อนการแซ่เท้าอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 และอาการชาเท้าของผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการแซ่เท้า ด้วยน้ำสมุนไพรลดลงไม่แตกต่างกันกับผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการแซ่เท้า ด้วยน้ำอุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 วิจารณ์และสรุป(ต่อ) การน้ำสมุนไพรมาใช้ในการแซ่เท้าเพื่อลดอาการชาเท้าในผู้ป่วยเบาหวาน ใช้ได้ผลดีต่อผู้ป่วยเบาหวาน ท้าให้ประสานการรับความรู้สึกของเท้าผู้ป่วย ดีขึ้น ลดและป้องกันการเกิดแผลที่เท้าในผู้ป่วย ส่งผลให้ลดการเสี่ยงในการตัดเท้าของผู้ป่วย เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยเบาหวานอีก หนทางหนึ่ง

๒) ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ / ตัวชี้วัด

๒.๑ การบรรลุตามวัตถุประสงค์

- บรรลุตามวัตถุประสงค์
 ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพราะ.....

๒.๒ จำนวนผู้เข้าร่วมในแผนงาน / โครงการ /กิจกรรม จำนวน ๓๐ คน

๓) การเบิกจ่ายงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการอนุมัติ ๔,๓๗๐ บาท

งบประมาณเบิกจ่ายจริง ๔,๓๗๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

งบประมาณเหลือส่วนคงทุน _____ บาท คิดเป็นร้อยละ

๔) ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงาน

- ไม่มี
 มี ปัญหา / อุปสรรค (ระบุ)
แนวทางการแก้ไข (ระบุ)

ลงชื่อ..... ผู้รายงาน

(นางสาวเจนจิรา ปันทะมา)

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชนปฏิบัติงาน

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๘

ภาพกิจกรรมตามโครงการสมุนไพรท้องถิ่น : สมุนไพรบำบัดบำนาญ แก้ชาในผู้ป่วยเบาหวาน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

